

Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry:n lausunto HE 93/2018 VP täydentämisestä

Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry (Teme) on Suomen suurin taide- ja kulttuurialojen ammattiliitto, jonka 4800 ammattilaista ja opiskelijaa työskentelevät teatterin, tanssin, sirkuksen, elokuva- ja tv-työn parissa. Monet Temen jäsenet työskentelevät erityisosaamista vaativissa tehtävissä.

Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry. katsoo, että nyt HE 93/2018 VP lisäyksellä esitetty neljän työpaikan hakuvelvoite olettaa työllistymisen tapaa, jossa työn ja työttömyyden raja on selkeä. Työllistymisen tavassa oletetaan, että kokopäiväinen työ päättyy ja työttömyys alkaa. Tämä heijastaa sellaista kuvaa ihmisestä ja työmarkkinoista, jossa a) vasta työn päättyminen on tilanne, jonka jälkeen yksilön työnhaku alkaa, b) työn hakemiseen pitää kannustaa ja c) hakemisen laiminlyönnistä seuraava karenssi aktivoi työnhakua.

Temen alojen ammattilaiset hakevat ja työllistyvät toisenlaisilla työmarkkinoilla kuin lainmuutos olettaa. Työ on monilla lähtökohtaisesti projekti-, keikka- osa-aika- ja kausiluonteista, kaikkiaan monirytmistä eikä vastaa lain muutoksen olettaa teräväreunaista on/off -työn ja työttömyyden mallia. Temen alojen monien ammattilaisten työllistymisen tapaan on jo sisäänrakennettu jatkuva työnhaku. Työnhaku ei ajoitu yksinomaan tilanteeseen, jossa edellinen työ on päättynyt, vaan yhden projektin ollessa käynnissä haetaan ja neuvotellaan teatterinjohtajan tai tuottajan kanssa jo seuraavaa ja sitä seuraavaa työtä. Monia töitä tehdään myös rinnakkain ilman, että ne asetuvat selkeään pää- ja sivutoimisuus asetelmaan. Esitetyn lainmuutoksen mekaaninen kahden viikon kokoaikatyön määrä, jonka aikana ei edellytetä omatoimista työnhakua, on käytännössä huonosti sovitettavissa ja mitattavissa, jos ihminen esim. tekee kahta tai kolmea osa-aikaista työtä rinnakkain. Temen alojen työt eivät suurelta osin ole julkisessa haussa eikä niitä ilmoiteta avoimina työpaikkoina, vaan työllistyminen tapahtuu jo nykyisellään pitkälti verkostojen kautta. Työtä myös synnytetään itse luomalla projekteja ja hankkimalla hanke- ja apuraharahoitusta.

Palkkatyöpaikkojen lisäksi Temen aloilla haetaan ja tehdään työtä myös mm. apurahojen, työkorvausten ja palkkioiden turvin. Teme esittää, että mikäli lain täydennys etenee, niin apurahahaku ja kaikki neuvottelu työprojektista elokuvatuottajan, teatterinjohtajan ja muun työn ostajan kanssa kelpuutetaan työnhakuvelvoitteessa huomioitavaan työnhakuun. Apurahakaudella työskentely on puolestaan jatkossakin katsottava hyväksyttäväksi syyksi olla poissa työmarkkinoilta ja apurahalla työskentelykauden aikana ei edellytetä omatoimista työnhakua.

Temen ammattilaisten tapa hakea ja saada työtä ei ole 2010-luvun työmarkkinoilla harvinainen poikkeus. Teatteri- ja media-alan ammattilaiset sijoittuvat suurelta osin työvoiman siihen neljänneeseen, jossa määrä- ja osa-aikaisissa työsuhteissa sekä erilaisissa palkkatyösuhteen ulkopuolella itsensä työllistämisen hyvinkin lyhytkestoissa työn muodoissa työllistyminen ja jatkuva seuraavan työn haku on tavanomaista. Tämä työllistymisen tapa on vakiintunut osaksi suomalaisia työmarkkinoita. Määrä tulee lisääntymään aktiivimalli ykkösen tuoman 18-tunnin työllistymisvelvoitteen myötä.

Teme suhtautuu varauksellisesti esitykseen laskutuspalveluja tarjoavien yritysten rekistereihin ilmoittautumisen lukemisesta työnhakuun. Lainsäätäjän ei pidä omilla toimillaan lisätä epävarmuutta, sillä rekisteröitymisen kautta voi päätyä nk. vahinkoryttäjäjyyteen. Ilman omaa aktiivista yrittäjäksi ryhtymispäätöstä ei kenenkään pidä joutua riskiin päätyä palkansaajan sosiaaliturvan ulkopuolelle. Rekisteröitymisen vaikutus työllistymiseen on myös epäselvä, eikä sen vaikutuksia ole perusteltu,

eikä lain valmistelun täydentämisessä osoitettu.

Teme edellyttää kunnan työtä. Teme esittää, että varmasta työpaikasta kieltäytyminen sidotaan työsuhteen laatuun. Esim. työstä, jossa maksetaan alle työehtosopimuksen mukaista palkkaa tai koko-aikatyössä alle 1189 euroa kuussa (v. 2018) tai missä palkka on provisiopohjainen ilman taattua ansiotasoa, on oikeus kieltäytyä seuraamuksitta.

Temen alojen ammattilaisilla on jo nykyisellään työn projektiluontoisuudesta johtuva jatkuva haku päällä eikä lakimuutoksen esitetyissä perusteluissa osoiteta vaikutussuhdetta, jolla neljän hakemuksen kuukausimäärä lisää teatteri- ja media-alan ammattilaisten työllistymistä. Temen mielestä on parempiakin keinoja edistää työllistymistä kuin kontrolloida neljän hakemuksen lähettämistä. Teme epäilee, että esim. se, että lavastajat veloitetaan lähettämään toistuvasti kuukausittain työhakemuksia Suomen 57 valtionosuusteatteriin, johtaa pikemminkin teatterityönantajien hallinnollisten kulujen lisääntymiseen, mutta vaikutuksia lavastajien työllistymiseen ei ole. Hakuvelvollisuuden poisrajaaminen lain esittämässä muodossa samaan työpaikkaan on myös ristiriidassa alueellisen yhdenvertaisuuden kanssa. Teatteri- ja media-alan työtilaisuudet ovat jo keskittyneet eteläiseen Suomeen. Vaatimus aina uuden työn teettäjän löytämisestä eriarvoistaa entisestään eri puolella Suomea asuvia ihmisiä ja on myös sokea projektimuotoisen toistuvan työllistymisen suhteen.

Teme näkee omaehtoisen työnhakua parempia teatteri- ja media-alan työllisyyden kohentamisen keinoja. Tehokkaita keinoja ovat kulttuuri- ja työ- ja elinkeinomäärärahojen lisäys teatteri- ja media-alan työntekijöiden työllistymisen edistämiseen (mm. Allianssimalli: allianssi on freelancertaitelijoille tarkoitettu työllistämismalli, jossa taiteilija saa palkkaa työttömyysjaksoilta. Allianssi toimii työnantajan roolissa ja se kouluttaa sekä auttaa taiteilijaa kehittämään itseään; VOS-määrärahan kasvattaminen) ja toisaalta ihmisten henkilökohtaisen palvelun lisääminen mm. projektinhallinnan, hanke- ja rahoitushakutaitojen neuvonnan osalta. Teme näkee, että digitaalinen palvelu ei saa syrjäyttää henkilökohtaista palvelua, vaan päinvastoin työllistymisvaikeuksien kohdatessa on päästävä nykyistä helpommin henkilökohtaiseen kasvokkaiseen neuvontaan. Karensien käyttöä työllistymisen edistäjänä Teme ei pidä toimivana eikä hyväksyttävänä yhteiskunnan ajatus- tai toimintamallina. Teme pitää lakitäydennyksen muistutusmenettelyä, mikäli ihminen ei ole noudattanut työllistymissuunnitelmaa, oikeansuuntaisena yhteiskunnan toimintakannusteena. Sen sijaan kovenevan rangaistusasteikon ääripäänä olevaa työttömyysetuuden menettämistä työssäolovelvoitteen muodossa Teme pitää kohtuuttomana.

Teme näkee velvoittavista työtarjouksista luopumisen myönteisenä asiana, koska Temealojen ammattilaisille tarjotut työt eivät useinkaan ole vastanneet ihmisten ammattitaitoa. Esimerkiksi kaupunginteatterissa työtä tehneille miestanssijoille on tehty työhönsoituksia eroottisiksi tanssijoiksi ja drag queen'eiksi. Teme näkee saman ammatillisen osaamisen tunnistamisen vajeen uhan ja uhan alueellisen kohtelun epätasa-arvoisuudesta, jos vastuu palvelutarvearviosta on maakunta- ja palveluntuottajilla. Millä taataan ja resursoidaan, että (kaupallisilla) palveluntuottajalla on riittävä osaaminen teatteri- ja media-alan työllistymisen tapojen edistämiseen?

Hallituksen esitys tarjoaa temeläisille aloille mekaanisia, ulkopuolelta annettuja ratkaisuja työllistämiseen sen sijaan, että huomioitaisiin heidän työmarkkinoidensa ja työllistämisen oikea todellisuus. Esityksen ratkaisut soveltuvat heikosti teatteri-, tanssi-, sirkus-, elokuva- ja tv-alojen työntekijöiden työelämän toimintalogiikkaan. Lainmuutos ei johda esityksen tavoittelemaan aiempaa parempaan työllistymiseen. Alalle sopimattomana hallituksen esityksen tarjoamat keinot aiheuttavat temeläisille – ja epäilemättä monille muillekin pätkätyöyhteiskunnassa työtään tekeville epävarmuutta, hämmennystä ja epäluottamusta yhteiskunnan toimivuuteen.

Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry.

Lisätietoja

Anu Suoranta, työehtoasiantuntija, VTT
Anu.Suoranta@teme.fi

Sami Hiltunen, työehtoasiantuntija
Sami.Hiltunen@teme.fi

Teme

Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto
Trade Union for Theatre and Media Finland
Meritullinkatu 33 A 31, 00170 Helsinki
teme@teme.fi • www.teme.fi

Lavastus- ja pukusuunnittelijat LP, Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät SET, Suomen tanssi- ja sirkustaiteilijat STST, Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit STOD, Suomen valo-, ääni- ja videosuunnittelijat SVÄV, Teatterialan Ammattilaiset TAM, Elokuvakoneenhoitajien yhdistys EKH